

ogsaa lagt Vægt paa von Moltkes Udtalelser om, at ved Krigens Udbrud vilde man kun spørge de omliggende Lande: Ven eller Fjende, og hvis Svaret lød: Ven, saa vilde han som Æresmand forsikre, at saa vilde det være ham en meget større Betyggelse end noget som helst skriftligt opsat. Hvis nu et saadant Spørgsmaal var kommet til os, da Krigen udbrød: Ven eller Fjende? saa vilde det højtærede Ministerium selvfølgelig have svaret Ven, og det uanset, om det var kommet fra Tyskland eller fra England. Vi maatte vel til begge Parter svare: Ven og ikke Fjende, men samtidig sige, som Sagen var, at vi vilde forholde os neutrale; anderledes kunde og burde Ven-skabet ikke være, og anderledes har det heller aldrig været opfattet.

Den højtærede Forsvarsminister sagde endvidere, at Lykken havde været Danmark god, og blandt de Ting, hvormed Lykken havde været Danmark god, nævnte han ogsaa det, at det ikke blev von Moltkes Politik, der blev den endelige, da Krigen udbrød. Men hvor kan den højtærede Minister sige det? Det blev netop von Moltkes Politik, der blev den endelige (*Afbrydelse fra Ministerbordet*: Lige det modsatte!). Von Moltke stod i Spidsen for Tysklands Generalstab og foranledigede alle de Handlinger, der blev foretaget. Der er ikke mindste Tvivl om, at det var von Moltkes Politik, der blev ført lige til den Dag, da det hele brød sammen (*Udenrigsministeren* [*Seavenius*]: Viste det sig, at Danmarks Neutralitet var en Drømmeneutralitet?). Det skal jeg komme tilbage til. Jeg forstaaer ikke, at den højtærede Udenrigsminister kan spørge saa naivt; thi den højtærede Udenrigsminister ved jo, at von Moltkes Udtalelser om Danmarks militære Neutralitet som en Drømmeneutralitet grundede sig paa, at hvis Danmark vilde indrette sig paa intet at gøre eller paa at lave et fingeret Forsvar, saa var vor Neutralitet en Drømmeneutralitet; men saaledes har vi jo ikke indrettet os.

Saa er der endvidere sagt, at Tyskland vilde have, at Danmark skulde være dets Forpost mod Nord. Ja, selvfølgelig. Tror de Herrer ikke, at England og Frankrig vilde have, at Danmark skulde være deres Forpost mod Syd. Det tror jeg. Det er nemlig en ganske naturlig Følge af et Lands Neutralitet, at det ligesom sætter en Grænse imellem Fjenderne. Danmark skulde være Tysklands Forpost mod Nord, ligesom det skulde være de øvrige Magters Forpost mod Syd; og von Moltke krævede ikke andet af os end netop det, at vi skulde indrette os paa at forsvare vor Neutralitet. Han ønskede

Aftaler, det er sandt; og det blev han lige til det sidste ved med at ønske; men han fik dem aldrig. Naar man læser i Aktstykkerne den sidste Samtale, som er refereret, vil man se, det der hedder: „Generalen tilføjede, at traf Danmark Aftaler med Tyskland; saa var Tyskland rede til at garantere Danmark sit Territorium. Og angaaende Bilandene, saa vilde Tyskland forpligte sig til ved Fredsslutningen at lade Danmarks Interesser gaa lige med sine egne“. Von Moltke blev ved med at vinke med disse Aftaler, men han fik dem aldrig; vi ønskede ikke disse Aftaler, vi afviste dem.

I samme Samtale har General Moltke sagt det, der staar refereret saaledes: „Generalen ønskede overhovedet, at Danmark selv skulde strenge sig an og gøre det fornødne, saa at Tyskland kunde føle sig tryk mod Nord. Han var dog klar over, at Danmark maatte anstrenge sig væsentlig mere, end det hidtil havde gjort. Men naar Danmark konsekvent vilde forberede sig paa sin defensive Opgave, saa var det alt, hvad Tyskland kunde ønske. Kun vilde han pointere — og han kunde ikke gøre det indtrængende nok —, at Danmark burde skynde sig meget. Krigen med England kunde komme naar som helst“.

Det var netop det vanskelige i disse Aar, at det truede og det truede; og den politiske Himmel var altid sort af Uvejrs-skyer. Det maatte derfor være klart for alle, som ønskede at bevare deres Fædreland, at det gjaldt at indrette sig saaledes, at der var menneskelig Mulighed for, at dette kunde ske. Derfor var von Moltkes Advarsler ogsaa af Betydning for os: Men ingen Sinde prøvede vi paa at indrette os efter von Moltkes Raad. Ærede Medlemmer har jo ogsaa villet fremsætte den Beskyldning, at vi vilde indrette os helt efter von Moltkes Raad. Det vilde vi ikke, vi vilde indrette os helt efter, hvad vi fandt kunde være Danmarks Interesse, og ikke efter, hvad der kunde være Tysklands Interesse.

Under Forhandlingen her er der faldet mange Udtalelser, som viser mig, at man har travlt med at faa den rette Belysning kastet ud over disse Ting. Det ærede Medlem fra Fredericia (L. Rasmussen) var især ivrig, saa ivrig, at han vilde paadutte mig, at jeg havde sagt, at saadanne Forhandlinger skulde ogsaa føres i Fremtiden; det var derfor meget farligt, og han vilde gaa meget stærkt imod mig og imod Venstre, fordi jeg havde sagt noget saadant. Hans Ord staar i Rigsdagstidenden. Han sagde nemlig saaledes: „Det ærede Medlem sagde dernæst, at de Forhandlinger, der var førte med Tysk-